

УДК 005.336.2:159.943.7]:[378.16:002.1](477)
DOI: 10.31866/2616-7654.11.2023.282675

ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS І КОМПЕТЕНЦІЙ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ПІДҐРУНТЯ АДАПТАЦІЇ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Марина Цілина,
кандидатка філологічних наук, доцентка,
Київський національний університет
культури і мистецтв
(Київ, Україна)
e-mail: macilin@ukr.net
ORCID: 0000-0001-5339-5147

Мета статті – визначити перелік soft skills і компетенцій, що формуються у процесі підготовки здобувачів вищої освіти за освітньою програмою «Документознавство, менеджмент органів державної влади та місцевого самоврядування» у Київському національному університеті культури і мистецтв.

Методи дослідження. Представлено сукупність загальнонаукових методів студіювання проблематики. Оглядово-аналітичний метод було застосовано під час опрацювання фахової і профільної літератури та визначення теоретичної основи дослідження; системний метод виявився ефективним при вивченні окремих вітчизняних практик формування та розвитку soft skills і компетенцій; застосування методу індукції дало змогу провести узагальнення та зробити висновок стосовно можливості використання досвіду інших закладів освіти у межах Київського національного університету культури і мистецтв. Наукова розвідка ґрунтувалася на принципах об'єктивності та цілісності.

Наукова новизна полягає у визначенні soft skills і компетенцій як підґрунтя адаптації до професійної діяльності в процесі підготовки майбутніх фахівців за освітньою програмою «Документознавство, менеджмент органів державної влади та місцевого самоврядування» Київського національного університету культури і мистецтв.

Основні висновки. Теоретична і практична підготовка здобувачів вищої освіти за освітньою програмою «Документознавство, менеджмент органів державної влади та місцевого самоврядування» у Київському національному університеті культури і мистецтв створює підґрунтя не тільки для професійних умінь, а й для поступового формування soft skills. А це, зі свого боку, сприятиме легшому інтегруванню молодих спеціалістів у майбутню професійну діяльність. Виявлення й аналіз різних груп таких навичок у процесі навчання та практики дає підстави стверджувати, що освіта справді сприяє розвитку soft skills.

Найбільш прийнятними для формування компетенцій фахівця у галузі документознавства є базові комунікативні навички, навички self-менеджменту, ефективного мислення й управлінські. Визначальною є також роль підприємницьких навичок та постійного навчання.

Ключові слова: комунікативні навички; soft skills; навички self-менеджменту; навички ефективного мислення; освітня програма; підготовка фахівців; управлінські професійні навички.

ВСТУП

Сучасному документознавцю, щоб посісти належне місце у професійній сфері, треба володіти відповідними здібностями та навичками, які розвиваються саме у процесі навчання. Ідеться насамперед про комунікативні уміння, позаяк отримання інформації передбачає подальше її поширення у будь-яких проявах – вербальному і невербальному, діловому і неформальному, міжособистісному, груповому і колективному. Навички self-менеджменту, ефективного мислення й управлінські, зі свого боку, дадуть змогу для успішної соціалізації молодих спеціалістів, швидкої адаптації до умов професійної діяльності. Тому усе більш очевидним також стає те, що здобувачу освіти за освітньою програмою «Документознавство, менеджмент органів державної влади та місцевого самоврядування» необхідно мати не лише професійні здібності та компетенції, а й, зокрема, так звані «гнучкі навички». У Київському національному університеті культури і мистецтв процес формування таких навичок відбувається упродовж усього періоду навчання за цією освітньою програмою.

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДҐРУНТЯ

Термін «гнучкі навички» (soft skills) з'явився нещодавно. У 2013 році американська компанія Millennial Branding провела опитування менеджерів провідних 225 американських фірм. Цей захід було спрямовано на виявлення особистісних якостей, компетенцій, що мають провідне значення у процесі їх професійного становлення. Після обробки даних опитування було з'ясовано, що вирішальне значення в кар'єрі менеджерів має низка навичок, зокрема комунікабельність, позитивне мислення, гнучкість, уміння працювати в команді.

Ці особистісні утворення отримали назву «гнучкі навички» (soft skills) і відтоді активно використовуються в усьому світі. Спочатку вони були визнані провідними передусім для управлінців, а нині активно використовуються і застосовуються до всіх фахівців, які пов'язані зі сферою «людина – людина».

У 2016 р. у Давосі у рамках Світового економічного форуму були сформульовані основні soft skills, необхідні сучасному фахівцеві для здійснення успішної професійної діяльності. Згідно з доповіддю, що прозвучала, «гнучкі навички» включають у себе характерні риси когнітивної і в цілому інтелектуальної діяльності, емоційного інтелекту, управління власною діяльністю та способи конструктивної взаємодії з іншими людьми.

Українські дослідники також звертали увагу на формування у здобувачів вищої освіти soft skills. Так, К. Коваль (2015) вважає, що розвиток «гнучких навичок» є важливим чинником працевлаштування студентів. С. Наход (2018) акцентує на значущості soft skills для професійного становлення фахівців, які здобувають соціально-економічні професії. І. Гарбузюк (2019) визначає концептуальні засади освітніх практик, що базуються на життєвих компетентностях.

Комунікаційні здібності майбутніх документознавців стали об'єктом досліджень науковців А. Зленко та Д. Мірошниченка (2021), Г. Малик (2013), О. Малюк (2010), Н. Назаренко (2008), В. Зінченко та О. Степаненко (2017), О. Янишин (2012).

Сама особистість у цьому контексті теж має важливе значення. Ідеться про сукупність особистісних рис та установок щодо навколишнього світу, людей, успіху, поразок, мети тощо. Якщо, наприклад, документознавець не поважає своїх колег,

зневажливо ставиться до оточення, то мотиваційну складову, очевидно, не можна буде розвинути, аж поки не зміняться стосунки між людьми.

Метою статті є визначення переліку soft skills і компетенцій, що формуються у процесі підготовки здобувачів вищої освіти за освітньою програмою «Документознавство, менеджмент органів державної влади та місцевого самоврядування» в Київському національному університеті культури і мистецтв.

МЕТОДИ ТА МАТЕРІАЛИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Результати дослідження ґрунтуються на використанні сукупності наукових методів, зокрема аналізу, системного методу та індукції. Оглядово-аналітичний метод було застосовано під час опрацювання фахової і профільної літератури та визначення теоретичної основи дослідження; системний метод виявився ефективним при вивченні окремих вітчизняних практик формування та розвитку soft skills і компетенцій; застосування методу індукції дало змогу провести узагальнення і зробити висновок стосовно можливості використання досвіду інших закладів освіти у межах Київського національного університету культури і мистецтв. Наукова розвідка ґрунтувалася на принципах об'єктивності та цілісності.

Джерельну основу дослідження склали публікації у фахових і профільних виданнях, контент вебсайтів.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Аналізуючи попередні дослідження і беручи до уваги практичний досвід, можемо стверджувати, що роботодавці часто ставлять на перше місце «гнучкі навички», а професійні інколи відходять на другий план. «Гнучкі навички» необхідні у будь-якому виді діяльності, тому так важливо починати формувати їх вже на етапі навчання в загальноосвітній школі та продовжувати активно розвивати й надалі.

Загалом є два види навичок: soft skills та hard skills. Першими вважають соціально-психологічні навички, що стануть у пригоді в більшості життєвих ситуацій: комунікативні, лідерські, командні, публічні та інші. Другими – професійні знання та уміння, котрі знадобляться на роботі. Щоб розвинути навички, необхідно вибрати кілька необхідних інструментів. Це може бути як навчання, так і самостійна робота, читання літератури, а також відвідування вебінарів, тренінгів, спілкування з наставником.

Вища освіта, безперечно, надає більше переваг, аніж звичайне проходження тренінгів чи навчання у певній галузі майбутнього працевлаштування й опанування професійними навичками. Аби розвинути «гнучкі навички», люди повинні постійно самовдосконалюватись й усвідомлювати важливість особистого розвитку. А тому в навчанні варто робити акценти саме на активній педагогіці, оскільки для отримання цих навичок необхідні й активні методи, або «методи участі»: ролева гра, обговорення та аналіз ситуації тощо.

Для розвитку «гнучких навичок» у процесі здобуття вищої освіти актуальним є запровадження проектної діяльності, пов'язаної з навчальною програмою, що дає змогу практично застосовувати отримані знання, а також проблемний підхід зі звертанням до реальності та повсякденних викликів, з якими студенти стикаються щодня. Наприклад, у Київському національному університеті культури і мистецтв на заняттях із «Референтської діяльності» під час вивчення ді-

лового листування здобувачі вищої освіти за спеціальністю «Документознавство, менеджмент органів державної влади та місцевого самоврядування» працюють із листами-зверненнями громадян до органів місцевого самоврядування, розглядають, редагують чи будують макети листів-відповідей на прохання або на запит. Студенти також пропонують оптимізувати процес оброблення такої документації, оскільки кількість листів значна.

Soft skills можливо сформувати у межах будь-якої освітньої компоненти. Серед магістерських освітніх компонент спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» є, приміром, «Організаційна конфліктологія». «Гнучкі навички», здобуті під час вивчення цього освітнього курсу, стануть у пригоді здобувачам ОС «Магістр» для управління конфліктами, а саме для:

- швидкого розпізнавання конфліктної ситуації та вживання заходів для уникнення конфлікту;
- обговорення можливих шляхів вирішення та пошуку примирення з опонентами у разі виникнення конфлікту;
- вибору необхідної та оптимальної стратегії поведінки у конфлікті (уникнення, компроміс, співпраця, поступки);
- відкритості при вирішенні конфліктних ситуацій;
- підходу до вирішення конфлікту з усією рішучістю та раціональністю;
- заохочення опонентів відкрито обговорювати гострі та конфліктні питання;
- усунення протиріччя між людьми за допомогою переконань, дипломатії та логіки;
- прагнення усунути конфлікти таким чином, щоб після цього можна було зберегти продуктивні відносини тощо.

Діяльність у групах дає змогу сформувати відчуття ідентичності, необхідність роботи в команді допомагає досягти кращих результатів у щоденній роботі та особистій діяльності. Упродовж навчання студенти мають можливість пропрацювати професійні та особисті ролі для зустрічі з новими викликами.

Важливою складовою формування і розвитку у студентів soft skills є практика, що у здобувачів вищої освіти за освітньою програмою «Документознавство, менеджмент органів державної влади та місцевого самоврядування» Київського національного університету культури і мистецтв займає значний період часу і має різні етапи.

На першому курсі студенти проходять ознайомчу практику, аби мати уявлення про організацію роботи, особливості державних установ, специфіку функціонування органів місцевого самоврядування. Їх участь більш пасивна і радше пропедевтична. За часом практика триває упродовж 6 тижнів і дає змогу отримати насамперед комунікативні навички – вміння слухати, контактувати з фахівцями, поглиблювати свої знання через пошук і аналіз інформації, установлювати зворотні зв'язки, а також управляти власним розвитком і формувати рефлексію.

На другому курсі здобувачі вищої освіти, які навчаються за освітньою програмою «Документознавство, менеджмент органів державної влади та місцевого самоврядування», проходять навчальну практику на базах установ державної форми власності. Вони працюють поряд із фахівцями своєї галузі, запозичують досвід через практичне виконання завдань. До навичок, набутих на першому році навчання, додаються уміння self-менеджменту, що дають змогу ефективно контролювати свій стан, час, процеси, а також здатність працювати в команді. Ця

практика вже є більш тривалою – 12 тижнів, а тому отримані «гнучкі навички» набувають системного характеру.

Виробнича практика на третьому курсі університету поглиблює здобуті раніше навички, переводить їх на рівень автоматизму. Студенти мають змогу самостійно вирішувати низку професійних питань, маючи попередній досвід та уміння. Практика триває 14 тижнів. Діяльність практикантів підпорядкована таким основним вимогам: активна особиста участь у роботі базового закладу; виявлення, осмислення та узагальнення практичних, методичних і організаторських здобутків закладу з метою використання їх у своїй роботі; одержання фактичного матеріалу для подальшого удосконалення прийомів і методів роботи зі службовими документами юридичних осіб. У здобувачів вищої освіти на цей час уже сформувалася певна ділова репутація, і для тих, хто зарекомендував себе позитивно, є можливість влаштуватися на роботу в установу-базу практики. Трьохкурсники-документознавці Київського національного університету культури і мистецтв уже працюють за фахом навіть у найвищих органах виконавчої влади, наприклад, у Міністерстві освіти і науки України. Важливими в цьому аспекті є навички управління власним розвитком, вироблення стресостійкості, планування та ін.

Переддипломна практика на 4 курсі також триває 14 тижнів і передбачає наявність уже сформованого комплексу комунікативних, мисленневих, управлінських навичок. Не можна стверджувати, що цей етап є завершальним у формуванні *soft skills*, бо процес набуття таких умінь може тривати й далі, у професійній сфері. Особливу увагу тут ще необхідно звернути на наукову діяльність, зокрема написання кваліфікаційної (бакалаврської) роботи, що вимагає енергії, ентузіазму, ініціативності, наполегливості і проектного мислення.

Варто зазначити, що практика є і у здобувачів вищої освіти 1 курсу освітнього рівня «Магістр» (10 тижнів: науково-педагогічна та стажування за фахом) і має на меті формування вміння і навичок прийняття самостійних рішень, потреби систематично розширювати, вдосконалювати, поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати у практичній діяльності, а також збирати, аналізувати дані, що стануть у пригоді під час написання магістерської роботи. Майбутні магістри, стаючи асистентами викладача, набувають управлінських умінь, зокрема: планування, постановки завдань студентам, у яких викладають практичні заняття, мотивування, контролю виконання завдань, ситуаційного керівництва та лідерства, управління проектами тощо.

Розвиток у здобувачів вищої освіти «гнучких навичок» є щоденною справою, оскільки *soft skills* можна формувати у процесі комунікування з одногрупниками, викладачами, куратором, співробітниками деканату, кафедр та лабораторій.

Якщо взяти до уваги теоретичні студії та здобутий власний досвід, то можна визначити усі види навичок, котрі стануть у пригоді майбутнім здобувачам освітньої програми «Документознавство, менеджмент органів державної влади та самоврядування».

Розпочнемо із комунікаційних здібностей. Очевидним фактом дотепер залишається те, що сучасний документознавець має як ніхто інший володіти здібностями, що виявляються у:

- вмінні слухати;
- здатності переконувати та аргументувати;

- нетворкінгу, тобто побудові та підтримці бізнес-відносин;
- веденні переговорів;
- проведенні презентацій;
- самопрезентації;
- публічному виступі;
- командній роботі;
- спрямованості на результат;
- умінні вести ділове листування;
- клієнтоорієнтованості.

Наступна група навичок пов'язана з управлінням собою. Це, власне, психологічно-діяльнісний підхід, що вимагає від фахівця в документознавчій сфері уміння чіткого самоконтролю, який виявляється в:

- управлінні емоціями;
- управлінні стресом;
- управлінні власним розвитком;
- плануванні та цілепокладанні;
- тайм-менеджменті;
- енергії, ентузіазмі, ініціативності, наполегливості;
- рефлексії;
- використанні зворотного зв'язку.

Такі навички можуть бути зумовленими, з одного боку, психологічними особливостями особистості, наприклад, темпераментом чи характером, або ж формуватися з часом, досвідом чи зумовлюватися комплексом цих чинників. Звичайно, особі флегматичного складу темпераменту буде легше управляти емоціями, аніж, приміром, холерику, котрий, зі свого боку, може бути енергійнішим та ініціативнішим. Тому у будь-якому випадку якусь частину цих умінь усе ж доведеться формувати зі стартових позицій.

На окрему увагу заслуговують навички ефективного мислення. Вони також ґрунтуються на психологічній складовій людини і формують спектр різних мисленневих структур, а саме:

- системне мислення;
- креативне мислення;
- структурне мислення;
- логічне мислення;
- пошук та аналіз інформації;
- вироблення та ухвалення рішень;
- проєктне мислення;
- тактичне та стратегічне мислення.

Володіння різними мисленневими операціями дає змогу як звичайному документознавцю, менеджеру органів державної влади та місцевого самоврядування, так і керівнику установи чи організації налагодити у майбутньому ефективну роботу і спрямувати її у конструктивне русло. Тут варто звернути увагу і на необхідну інформаційно-аналітичну діяльність фахівця, оскільки системність, структурність, логічність та інші складові мислення також задіяні у процесі пошуку й обробки інформації. Особливе значення мають такі риси, як креативність і проєктність, які формуються у студентів на заняттях.

На етапі, коли звичайний працівник стає керівником, у пригоді стануть управлінські навички, зокрема:

- управління виконанням;
- планування;
- постановка завдань працівникам;
- мотивування;
- контроль реалізації завдань;
- наставництво співробітників (менторинг, коучинг);
- ситуаційне керівництво та лідерство;
- ведення нарад;
- подання зворотного зв'язку;
- управління проектами;
- управління змінами;
- делегування.

Ще одна група навичок, про яку варто згадати, – підприємницькі: бізнес-планування, фінансове моделювання, розуміння маркетингових процесів, навички просування бізнесу та управління репутацією. Звісно, деякі із цих навичок є менш соціальними, тобто «гнучкими», радше «твердими». Але постає питання: як вони застосовуються сучасними фахівцями в галузі документознавства, оскільки мають бути наявними у підприємців? Практика свідчить, що документознавці затребувані не тільки в державних, а і в приватних структурах. У будь-якому бізнесі необхідний професіонал документної справи, і досить часто ним стає сам керівник чи його референт. Підприємець може бути навчений роботі в інтернеті, але не зможе, приміром, продати та вести переговори, формувати свою репутацію, бо не вибудує комунікацію із клієнтами чи партнерами, колегами. Більшість бізнесів руйнуються не тому, що не знайдено ідеї, оскільки ідеї не вартують зовсім нічого, більша частина їх вже давно існує, а через неможливість реалізувати ідею через брак персональних компетенцій.

В окрему групу Х. Яблонська (2020) виділила навичку постійного навчання, або *lifelong learning*. Авторка вважає, що без неї неможливий розвиток попередніх скілів. Недостатньо просто прослухати курс лекцій, подивитися відеоуроки чи прочитати книгу. Здобуття та відшліфовування навичок відбувається щоденно. Здатність вчитися – це навичка й теперішнього, і майбутнього. З огляду на те, як швидко відбуваються зміни, як динамічно розвиваються ринки, створюються нові умови, щоби бути в тренді, потрібно навчатися. І це вміння, очевидно, стане у пригоді й сучасному документознавцю.

Для здобувачів вищої освіти під час вивчення освітніх компонент можна запропонувати поєднати на різних заняттях низку інтерактивних методів та технологій:

1. Метод кейс-стадії.
2. Метод обговорення.
3. Технологія розвитку критичного мислення.
4. Інтернет-технології та ін.

Перші три технології вже досить давно й успішно застосовуються в підготовці фахівців різних профілів, особливо гуманітарних, творчих професій, а також пов'язаних із культурою та дозвіллям.

У зв'язку зі світовою пандемією коронавірусу, а потім і збройною агресією росії проти України навчання проводилося у дистанційному чи змішаному форматах. Як показала практика, використання інтернет-технологій ефективно відбилося на успішності та самостійності студентів.

Вважаємо, що досліджені soft skills і компетенції формуються у процесі підготовки здобувачів вищої освіти й за іншими освітніми програмами спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», однак потребують більш ретельного й окремого розгляду в майбутніх наукових розвідках через особливості кожної зі спеціалізацій.

ВИСНОВКИ

Теоретична і практична підготовка здобувачів вищої освіти за освітньою програмою «Документознавство, менеджмент органів державної влади та місцевого самоврядування» у Київському національному університеті культури і мистецтв створює підґрунтя не тільки для професійних умінь, а й для поступового формування soft skills. А це, зі свого боку, сприятиме легшому інтегруванню молодих спеціалістів у майбутню професійну діяльність. Виявлення й аналіз різних груп таких навичок під час навчання та практики дає підстави стверджувати, що освіта справді сприяє розвитку soft skills.

Найбільш прийнятними для формування компетенцій фахівця у галузі документознавства є базові комунікативні навички, навички self-менеджменту, ефективного мислення й управлінські. Визначальною є також роль підприємницьких навичок та постійного навчання.

Не менш важливим для формування soft skills є використання інтерактивних методів та інтернет-технологій, що, крім того, ще й суттєво поліпшує ефективність навчання.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

- Гарбузюк, І. В. (2019). Понятійно-категоріальний аналіз виховання підлітка на засадах розвитку життєвих навичок. В І. Д. Бех, & Р. В. Малиношевський (Ред.), *Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал* [Матеріали конференції] (Вип. 7, с. 49–54). НАІР.
- Зінченко, В. М., & Степаненко, О. К. (2017). *Формування мовленнєвої компетентності професійно орієнтованої особистості*. Охотнік.
- Зленко, А., & Мірошніченко, Д. (2021). Розвиток комунікативної компетентності у фахівців з документознавства та інформаційної діяльності як запорука успішної кар'єри. *Соціум. Документ. Комунікація*, 13, 291–310. <https://doi.org/10.31470/2518-7600-2021-13-291-310>
- Коваль, К. О. (2015). Розвиток «soft skills» у студентів – один з важливих чинників працевлаштування. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*, 2, 162–167. <https://visnyk.vntu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/827/826>
- Малик, Г. Д. (2013). Компетентнісний профіль документознавця. *Вісник Харківської державної академії культури*, 41, 82–92.
- Малюк, О. Ю. (2010). Методологічні особливості формування інформаційно-комунікативної компетенції у студентів спеціальності «Документознавство та інформаційна

- діяльність». *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*, 12(199), 158–162.
- Назаренко, Н. С. (2008). *Формування комунікативної компетентності майбутніх документознавців у процесі вивчення гуманітарних дисциплін* [Автореферат дисертації кандидата педагогічних наук, Інститут вищої освіти Академії педагогічних наук України].
- Наход, С. А. (2018). Значущість «soft skills» для професійного становлення майбутніх фахівців соціально-гуманітарних професій. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*, 63, 131–135.
- Яблонська, Х. (2020, 14 травня). *Які навички варто розвивати, щоб бути успішними у майбутньому*. Happy Monday. <https://happymonday.ua/yaki-navychky-var-to-rozvyvaty>.
- Янишин, О. К. (2012). *Формування комунікативних умінь майбутніх документознавців засобами медіаосвітніх технологій* [Автореферат дисертації кандидата педагогічних наук, Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України].

REFERENCES

- Harbuziuk, I. V. (2019). Poniatiino-katehorialnyi analiz vykhovannia pidlitka na zasadakh rozvytku zhyttievyykh navychok [Conceptual and categorical analysis of adolescent education based on the development of life skills]. In I. D. Bekh, & R. V. Malynoshchuk (Eds.), *Suchasnyi vykhovnyi protses: sutnist ta innovatsiyni potentsial* [Modern educational process: essence and innovative potential] [Proceedings of the Conference] (Iss. 7, pp. 49–54). NAIR [in Ukrainian].
- Koval, K. O. (2015). Rozvytok "soft skills" u studentiv – odyin z vazhlyvykh chynnykiv pratsevlashchuvannia [Development of "soft skills" for students is one of important factors of employment]. *Visnyk of Vinnytsia Polytechnical Institute*, 2, 162–167. <https://visnyk.vntu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/827/826> [in Ukrainian].
- Maliuk, O. Yu. (2010). Metodolohichni osoblyvosti formuvannia informatsiino-komunikatyvnoi kompetentsii u studentiv spetsialnosti "Dokumentoznavstvo ta informatsiina diialnist" [Methodological features of formation of informational and communicative competence among students of the specialty "Documentation studies and information activity"]. *Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University. Pedagogical Sciences*, 12(199), 158–162 [in Ukrainian].
- Malyk, H. D. (2013). Kompetentnisnyi profil dokumentoznavtsia [Competency profile of a document scientist]. *Visnyk of Kharkiv State Academy of Culture*, 41, 82–92 [in Ukrainian].
- Nakhod, S. A. (2018). Znachushchist "soft skills" dlia profesiinoho stanovlennia maibutnikh fakhivtsiv sotsionomichnykh profesii [Importance of "soft skills" for professional formation of future specialists of socioeconomic professions]. *Naukovyi Chasopys National Pedagogical Dragomanov University. Series 5: Pedagogical Sciences: Realias and Perspectives*, 63, 131–135 [in Ukrainian].
- Nazarenko, N. S. (2008). *Formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh dokumentoznavtsiv u protsesi vyvchennia humanitarnykh dystsyplin* [Formation of communicative competence of future document scholars in the process of studying humanitarian disciplines] [Abstract of PhD Dissertation, Institute of Higher Education of the Academy of Educational Sciences of Ukraine] [in Ukrainian].
- Yablonska, H. (2020, May 14). *Yaki navychky varto rozvyvaty, shchob buty uspishnymy u maibutnomu* [What skills should be developed to be successful in the future]. Happy Monday. <https://happymonday.ua/yaki-navychky-var-to-rozvyvaty> [in Ukrainian].
- Yanyshyn, O. K. (2012). *Formuvannia komunikatyvnykh umin maibutnikh dokumentoznavtsiv zasobamy mediaosvitnikh tekhnolohii* [Formation of communication skills of future

document scholars by means of media educational technologies] [Abstract of PhD Dissertation, Institute of Higher Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine] [in Ukrainian].

Zinchenko, V. M., & Stepanenko, O. K. (2017). *Formuvannia movlennievoi kompetentnosti profesiino oriientovanoi osobystosti* [Formation of speech competence of a professionally oriented individual]. *Okhotnik* [in Ukrainian].

Zlenko, A., & Miroshnichenko, D. (2021). Rozvytok komunikatyvnoi kompetentnosti u fakhivtsiv z dokumentoznavstva ta informatsiinoi diialnosti yak zaporuka uspishnoi kar'iery [Development of communicative competence in specialists document and information activity as a guarantee of a successful career]. *Society. Document. Communication*, 13, 291–310. <https://doi.org/10.31470/2518-7600-2021-13-291-310> [in Ukrainian].

UDC 005.336.2:159.943.7]:[378.16:002.1](477)

Maryna Tsilyna,

*PhD in Philological Sciences, Associate Professor,
Kyiv National University of Culture and Arts
(Kyiv, Ukraine)*

e-mail: macilin@ukr.net

ORCID: 0000-0001-5339-5147

SOFT SKILLS AND COMPETENCES FORMATION OF HIGHER EDUCATION RECIPIENTS AS AN ADAPTATION BASIS TO PROFESSIONAL ACTIVITY OF FUTURE SPECIALISTS

The aim of the article is to determine the list of soft skills and competencies in the process of training higher education recipients in the educational program “Documentation Studies, Management of State Authorities and Local Self-Government” at Kyiv National University of Culture and Arts.

Research methods consisted of a set of general scientific methods of studying the problem. The overview and analytical method was applied during the processing of professional and profile literature, as well as determining the theoretical basis of this research; the systematic method was effective during the study of definite domestic practices of soft skills and competencies formation and development; the application of the induction method made it possible to generalize the data and draw a conclusion about the possibility of using the experience of other educational institutions within Kyiv National University of Culture and Arts. Scientific intelligence was based on the principles of objectivity and integrity.

Scientific novelty consists in determining soft skills and competences as a basis for adaptation to professional activity in the process of training young specialists in the educational program “Documentation Studies, Management of State Authorities and Local Self-Government” at Kyiv National University of Culture and Arts.

Main conclusions. Theoretical and practical training of higher education recipients in the educational program “Documentation Studies, Management of State Authorities and Local Self-Government” at Kyiv National University of Culture and Arts creates the foundation not only for hard skills, but also for the gradual formation of soft skills. In turn, this will facilitate the easier integration of young specialists into future professional activity. The identification and analysis of various groups of such competencies during training and practice gives reason to assert that education really contributes to the soft skills development.

Basic communication skills, self-management skills, effective thinking and managerial skills are the most appropriate for the formation of competencies of a specialist in the field of document studies. The role of entrepreneurial skills and permanent learning is also crucial.

Keywords: communication skills; soft skills; self-management skills; effective thinking skills; educational program; training of specialists; management professional skills.

Стаття надійшла до редакції 02.03.2023 р.